

Závěr

Historický nástin vývoje postavení notářů jasně ukazuje, že dlouhou dobu od vzniku notářského úřadu, jejich činnost s dědickým právem nebyla spojena. V současné době zaujímá dědická agenda až 50% činnosti notářů, neboť notář je jako soudní komisař pověřen v řízení o dědictví vždy, jakmile se soud dozví, že došlo k úmrtí fyzické osoby. S ohledem na posilování postavení notářů a možnosti samostatně činit jednotlivé úkony v dědickém řízení, představuje dědická agenda stále vyšší časovou i administrativní náročnost jednotlivých notářů. Nutno však podotknout, že posílením rozhodovacích pravomocí notářů, jako soudních komisařů, dochází zároveň k urychlení celého dědického řízení, neboť tím končí zdlouhavé obíhání spisu mezi notářem a soudem. K urychlení a zároveň k usnadnění řízení dochází i v důsledku zavádění elektronické komunikace, nejen mezi notáři a soudy, ale také mezi notáři a jinými orgány, jako jsou matriční úřady nebo katastrální úřady. V souvislosti se zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů prostřednictvím veřejné datové sítě do datových schránek, bude napříště doručování spisů otázkou několika minut. K tomuto stojí za zmínku skutečnost, že datové schránky dosud provozují jen někteří notáři. Nedojde-li k jejich zavedení samotnými notáři, aktivují se všem do listopadu 2009 automaticky.

Novela č. 7/2009 Sb., jež nabyla účinnosti 1. 7. 2009, směřovala k posílení pravomocí notářů v dědickém řízení s cílem „odbřemenit“ soudy od dědické agendy. K naplnění toho účelu však došlo fakticky až další úpravou, která nabyla účinnosti 20. 7. 2009. Období mezi 1. 7. a 20. 7. 2009 bylo pro notáře i soudy v oblasti dědického řízení velmi náročné. Bylo třeba hlídat účinnost novely, nebylo jasné jakým způsobem a kdy bude možné ukončit řízení zahájená před 1. 7. 2009. V současné době již notáři provádějí většinu úkonů v řízení o dědictví, včetně vydávání konečného usnesení o dědictví. Pro mnohé úkony již nepotřebují schválení soudu a veškeré zjištěné skutečnosti včetně uzavřených dohod a způsobů vypořádání se objevují až v konečném usnesení o dědictví. Téměř celá dědická agenda tak přešla z pravomoci soudů do pravomoci notářů. Vedle pozitiva, kterým je skutečnost, že dědické řízení probíhá rychleji a podaří se většinou rozhodnout při jediném jednání, nese s sebou novela nepochybně i některá negativa, zejména značnou administrativní a časovou náročnost pro notáře, neboť úkony, které prováděly soudy a pro ty účely zaměstnávaly několik

osob, činí nyní notář sám. K provádění těchto úkonů nezískali dosud notáři žádné další finanční prostředky, je tedy obtížné zaměstnat další pracovní síly.

Shrnu-li své poznatky o činnosti notářů v řízení o dědictví, dovolím si podotknout, že současná právní úprava je v dosavadním vývoji postavení notářů v dědickém řízení, průlomová. Předěšlá právní úprava představovala notáře jako pomocné osoby v dědickém řízení, které pouze připravovaly podklady pro soudní rozhodnutí. Bylo třeba vždy čekat, jak o těchto podkladech soud rozhodne a tím se celé řízení zdržovalo. Pro pozůstalé není dědické řízení žádná příjemná záležitost, zejména objevili se spory. Celé řízení nepochybně působí negativně na psychickou stránku všech zúčastněných osob, zejména neustálé otázky, týkající se majetku i osoby zůstavitele, vyčkávání rozhodnutí soudu a případné opakování jednotlivých úkonů. V přenesení většiny pravomocí v dědickém řízení na notáře, jako soudní komisaře, vidím v tomto směru velký přínos. Soudní komisař učiní na základě provedení jednotlivých úkonů závěry, které promítne do usnesení o dědictví. Nečeká na žádná jiná rozhodnutí, a tudíž může vydat konečné usnesení podstatně rychleji než za předešlé právní úpravy. To jistě ocení i sami dědici. Nedostatky v tomto směru naopak spatřuji v tom, že novela nepamatovala na určitou kompenzaci pro notáře za převzetí tohoto břemene. Soudům se sice „ulevilo“ od dědických věcí, ale vše bylo převedeno na notáře, kteří bez dalších administrativních sil nebudou brzy schopni celou dědickou agendu zvládat, neboť výkon notářství nezahrnuje jen úkony v dědickém řízení, nýbrž i řadu dalších právních činností. Určitou kompenzaci bych spatřovala v poskytnutí finančních prostředků, ze kterých by mohly zaplatit další zaměstnanci jako pomocný aparát pro administrativní záležitosti.

Přínos současné právní úpravy spatřuji v zavádění elektronické komunikace mezi notáři a dalšími orgány. Nepochybně to notářům usnadňuje a urychluje jejich činnost. Přenos potřebných informací a dokumentů nyní proběhne během několika minut, zatímco dříve to byla otázka několika dnů i týdnů, s čímž byly zároveň spojeny i další administrativní náklady. Riziku selhání technického systému je nutné předcházet povinností řádného ukládáním všech dokumentů.

Závěrem by se dalo říct, že každé pozitivum s sebou nese určité negativní důsledky. Jak se dokáže naše legislativa v budoucnu vypořádat se všemi takovými důsledky, ukáže čas.